

Dünyanın vaz'iyeti

Yeni yıl büyük hadiselerle yüklü olarak geldi. Daha ilk iki ayı geçmeden bu yükün neden ibaret olduğu anlaşılmağa başladı. Son zamanlarda birbirini arkasından zuhur eden hadiseler, beymelmelik cihan vaz'iyetini oldukça karışık gösteriyor.

İki aylık cihan hadiseleri arasında kronoloji itibarıyla, en yenisi Amerika'daki mali buhranın almış olduğu şekildedir. Amerikalı bankalar doları kabul etmez oldular. Yeni reiscumhur, iş başına gelmez gelmez, doların itibarını iade etmek üzere, vaktile Fransa ile İngiltere'nin muracaat ettikleri şiddetli tedbirler benzer fevkalade çarelere muracaat etmek mecburiyetinde kaldı. Reis Ruzvelt, Amerikalılara hitapla, harp zamanında imiş gibi, kendi hükümeti için diktatörce salahiyyetler istiyor; Versailles sülhünü müteakip dünyanın hem maddeten, hem de manen efendisi sayılan Amerika'da, dünya altınlarının dörtte üçünü depo eden bu memleketle, ne griptir ki, bugün para bulunmuyor; fabrikalar duruyor; bankalar iflas ediyor. İşsizlerin sayısı aşağı yukarı on üç milyona geçmiştir.

Muhtelifler ötesindeki büyük cumhuriyet vaz'iyet bu şekilde iken, Avrupa göbeğinde başka hadiseler cereyan ediyor. Almanya, pek büyük neticelerle bitecek heyecanlı sahneler arz ediyor. Senelerden beri devam eden teşevvüş artık en kat'î bir mücadele safhasına girmiştir; Almanya nasjonalizmi, komünizm ile sosyalizm — Hitlercilerin tabiriyle — alelumum marksisme karşı ölüm-dirim mücadelesine geçmiştir.

Harbi umumideki mağlubiyeti neticesinde bin türlü içtimai iztiraplara maruz kalan Almanya'da, halkın sefaletini istismar eden iki müfrit cereyan, bu büyük memleket üzerinde kendi diktatörlüğünü tesis etmek için metodik surette çalışıp duruyordu. Bu cereyanlardan biri, büyük dünyayı ateşe vermek isteyen bildiğimiz komünizm, diğeri de onun mukabil olarak meydana gelen faşizm idi.

Malum olduğu üzere Kanuni Sani sonlarından itibaren Almanya faşistleri, Almanya milliyetçileriyle itilaf ederek, Hitler kançer makamına geçmiş ve bu suretle iktidar Hitleristlerin eline geçmiştir. İş başına gelmez gelmez, haman komünistlere ve alelumum sol cereyanlara karşı kendi mevkini muhkemleştirmeye başlayan faşizmin eline Rayhstak'ın gayri müntezir bir şekilde yandırılması, düşmanlarını temamlie etmek için aradığı bir fırsatı verdi. Komünistlerin, rakiplerine karşı tatbik ettikleri mücadele metodu, bu defa faşistler tarafından kendilerine karşı tatbik olunuyor.

Cihan matbuatı tarafından büyük bir alaka ve tafsilatle günü gününe takip olunan bu tabiatkinin ferretüatı üzerinde duracak değildir.

Objektif bir çok âmillerle beraber, bir kaç zamanlardan beri arasıra çağırılıp dağıtılan Rayhstak meclisinin beceriksizliği hiç şüphesiz ki, Almanya'da demokrasi

Azerbaycan'ın yeni diktatoru

Geçen nüshamızda Azerbaycan komünist fırkasının merkezî ve Bakü komitelerinin müstakim merkez ve Bakü komiteleri reisi ve Azerbaycan diktatoru Polonski'nin azledildiğini haber vermiştik.

Son posta ile aldığımız Bakü gazeteleri („Bakinski Raboçi“ ve „Komünist“ 9 Şubat 1933) Polonski'nin yerine R. Ruben namı Ermeni tayin edildiğini haber vermektedirler.

Gazetelerin yazdıklarına göre Ruben 1917 senesinde komünist fırkasına itilâk etmiş ve ilk faaliyetini Batum'da ordu içerisinde göstermiş, oradan sürülmüş, Ukrayna'da çalışmış, kızı orduya işlemiş, 1919'da gizlice Azerbaycan'a ve Gürcüstan'a geleceği Tiflis komitesini idare etmiş. Gürcüstan tarafından hudud haricına çıkarılarak sonra 1920'de Vladikafkaz'da (Şimali Kafkasya'da) itilâk mahkemesine rivaset edilmiş, 1925—27 yıllarda Moskva'da, Moskva komitesinde çalışmış, Maverya Kafkasya komünist fırkası katilperinden olmuş, „Zarya Vostoka“ gazetesini idare etmişdir.

Umum Sovyetler komünist fırkasının 16nci kongresinde umumi merkez komitesi

azalığına itihap edilmiş olan Ruben, nihayet Azerbaycan'ın tahatta oturmağa muvafık olmuştur. Sunu da kaydetmek lâzımdır ki: Ruben, Azerbaycan tahatta oturan kızı diktatorlardan ikinci Ermenidir. Azerbaycan komünist fırkasını bu güne kadar sırs ile idare ve memleketle hükmeden Kirov, Mirzoyan, Gikalo, Polonski ve Ruben gibi kızı diktatorlar arasında hiç bir zaman bir Azerbaycan Türkü bulunmamıştır. Bu neden ileri geliyor? Neden olursa olsun, meydana olan bu hakikat inkâr edilemez:

Moskva Azerbaycan'da Azerbaycan komünistlerinden bile itimat edecek adam bulunuyor. Ne derlerse desinler: Mecid Efendi-zade, Musabekof, Bagirof, halâ Rubenlerden emir almağa muhtaçtırlar.

Gazetelerin yazdıklarına göre Azerbaycan komünist fırkası merkezî komitesinin teşkilat şubesi müdürü Lesniçiy, Bakü komitesi katibi ve merkez komitesi büro başkanı İvanof, merkez komitesi medeni teşvikat şubesi müdürü Pecorski azledilerek Moskva emrine alınmış olduklarından, onların yerine Kudravtsev ve Gureviç davet edilerek komite azlığına dahi kabul edilmişlerdir.

Pasaport usulu Bakü'da da tatbik edildi

„Kölnische Zeitung“ gazetesi Moskva muhabirinin bildirdiğine göre, Sovyet hükümeti Moskva, Leningrat ve Harkof'tan sonra pasaport usulunu Bakü, Stalingrat, Nijni-Novgorod, Sormovo, Kuzevsk ve Magnitogorsk şehirlerine de tatbik etmek için bir dekret vermiştir. Dekret, Martın birinden itibaren tatbik edilecek ve Mayıs birini için bu şehirlerde „sosyalizm için lüzumsuz olan unsurlar“ temamlie çıkarılmı olacaktır.

Malum olduğu üzere Sovyet hükümeti, Moskva, Leningrat, Tiflis ve Harkof gibi şehirlerde pasaport tatbikına başlamıştır. Yalnız amele verilen bu pasaportlar, diğerlerini yaşamaaktan mahrum etmektedir. Bu mahrumlar şehirleri terk ederek istedikleri yerlere gitmeğe icbar edilmişlerdir. Bir tek Moskva ile Harkof'tan 1.600.000 adam çıkarak olanlar 2.500.000'a geçecektir. Bunlar şimdiden 35—40 derece kimal soğuna başlamış gitmişlerdir. Sovyet hükümeti birinci dekretle dahil olan

7 şehir üzerine, Bakü'da dahil olmak üzere, Bakü'da bu gündün itibaren „pasaport usulu“ tatbik edilecek ve amele olmayan „sosyalizm için lüzumsuz unsurlar“, yaşama ve Bakü'da oturmaktan mahrum edilecek, tebit edileceklerdir. Bu çıkarılacaklar, hep yerli ahali, memleketin asıl sahibi olan Türklerdir. Zira istilâden önce Moskva, Bakü'daki amele ve memur nisbetini Ruslar hesabına artırmış, Türkler 80%'den 10%'e inmişlerdir. Amele 90% nisbetinde Rustur.

Pasaport usulunun Bakü'ya tatbiki, Bakü'yu temamlie amele olmayan yerli Türklerden boşaltmak, bu şehri temamlie ruslaştırarak demektir. Hele bunun üzerine Bakü'dan çıkarılacak zavallı kardeşlerimizin felaketleri ve akıbetleri de ilave edilirse, milli müsibetimizin büyüklüğü bir kat daha artar.

Son gelen „İzvestiya“ gazetesi, pasaport usulunun Bakü'da tatbikine başlandığini haber vermektedir.

Derken İtalya, Almanya ve Macaristan arasında bağlanmış hafi bir muahededen bahsedildi. İtalya ile Avusturya ve Macaristan arasında yapılan silah kaçakçılığı meselesinin açılışı ise bu hafi muahede rivayetlerine ciddi bir ehemmiyet verdi. Revizyonizmin şu aktif hareketleri karşısında menfaatleri müşterek bulunan Küçük Antanta daha ziyade yaklaşmak lüzumunu hissetti. Çekoslavakya cumhuriyetiyle Yugoslavya ve Romanya kiralıkları arasında ötedenberi Küçük Antanta namile bir ittifak mevcuttu. Bu defa bu üç devlet, biri diğerinden habersiz hiç bir devletle bağlaşmamak üzere harici siyasatlerini birleştirmeğe karar verdiler. Hariciye nazirleri zaman-zaman görüşecek, harici siyasatin ana hatlarını tayin edeceklerdir. Aynı zamanda konfederasyona yakın bir şekilde bulunan bu yeni teşekkülün Cenevre'de daimi bir mümessilliği dahi bulunacaktır. Şu suretle, eski Avusturya emperatorluğunun bir eşini teşkil eden 47 milyonluk yeni milletler kütesini teşekkül ediyor.

İşte dünyanın bu karışık zamanında Japonya Uzak Şark'taki idaresine muvafakiyetle devam ediyor. Bilhassa küçük devletlerin itihap ve tazyikli Milletler Cemiyetinde kendine karşı hüsnüle derman vâhit cepheye bakmıyor, Japonya'nın Mançuri mes'alesinde

Yeni „ziyancılar“

„Berliner Tageblatt“ gazetesinin (Nr. 111, 7. Mart 1933) verdiği malumata ve resmi bolshevik ajansı „Tas“'ın teyit ettiğine göre G.P.U. tarafından alı ziraat müesseselerinin merkezî teşkilatlarında vâhi surette yapılmış bir aksi inkılâp grupu keşfolunmuştur. Bu yüzden tevkiif olunan 70 kişinin içerisinde ziraat komiseri muavini Konar ve ziraat komiserliği âzasi Volf dahi bulunmaktadırlar. G.P.U.'nun kanaatınca, bu teşkilat „ziyancılıkla“ meşgul olarak, bilhassa Ukrayna, Şimali Kafkasya ve Belorusya'da icrai faaliyet bulunuyor ve sistematik surette şu muntakaların ziraat hayvanlarını, traktörleri ve diğer makinaleri mahvediyor. Mevkulat kezaikı bugday ihraçı ve hırsızlığı ile ilham edilmektedirler.

„Tas“ ajansının mütemmim malumatına göre „köylü iktisadiyatının tahrip ve memleketi açlağa götürmek isteyen“, „burjuva mülkedar sınıfına“ mensup „ziyancıların“ hepsi mahkemeye sevk edilmişlerdir. Demek, ki yeni bir bolshevik komedisi daha seyredeceğiz.

tuttuğu siyasetten vaz geçmeyeceğini bunan cihana karşı ilan ederek, Japonya murahhasları Milletler Cemiyetini terk ederek gittiler.

Japonya murahhası Matzuoka'nın bu münasebetle söylediği sözler şayanı dikkattir. O, demiştir ki: „Japonya'ya vuku olan teklif faraza Amerika'ya Filipin adaları, İngiltere'ye de Hindistan için yapıldı idi, aceba kabul ederlermi-di?!”

Büyük devletler, her ne kadar küçük devletlerin ısrarı karşısında çeklen Japonya hareketini tektire iştirak etmişlere de, bu tektir keyiyetinden çıkacak fili tedabire muracaat edecekleri şüphelidir. Milletler Cemiyeti kendi kendine, kararını dileyemeyen bu „âsi âzasına“ karşı cezri tedbirler almak imkânında değildir. Bu tedbirleri alabilecek büyük devletler ise „kendi derterli“ ile meşguldürler.

Matzuoka'nın „Morning Post“ gazetesine verdiği beyanatında da kaydedelim: O, „Sovyetler tarafından tutulması, diye Japonya Mançurya'ya tutmak ve bu suretle hayatı menfaatlerini korumak mecburiyetinde idi“ demiştir; aksi takdirde, „vaktile rus çarizmile yapılan muharebede bu menfaatler namına feda edilen yüz bin Japonun kanı heder olurdu“. Japonya diplomatının inandırıcına göre Sovyetler Uzak Şarka çokca tayıyareler gönderiyor ve Vladivostok'ta istihkâmlar yapıyorlarmış.

İşte dünyanın bu karışık ve meçhul ile dolu bir vaz'iyetinde, çıplak kayalardan ibaret adalarına sıkamayan Japonlar, her türlü manialara rağmen, Uzak Şark'taki planlarını tatbik ediyorlar. Cehol vilayetindeki askeri hareket muvafakiyetle ileriliyor. Japonya orduları büyük Çin hisarına kadar gelmiş; artık Pekin'i tehdit ediyorlar. Buradaki planlarını temamlie tatbikinden sonra Japonya bizzat Sovyetlerle tesadüme gelmeyi mi?!

Hiç şüphesizki, bu sual kadar büyük Moskva'daki diktatorların kafasını işgal eden diğer bir sual yoktur. . . . M. E. Resul-zade

Kolhozlar

Stalin, beş yıllık plana yekân vuran son nutuklarından, plannın kollektivizeye taalluk eden kismından bahsederken, mukavemet gösteren ferdiyetçi köylüleri (kolkoçmakları) tenkiline devam edileceğini, onların, kolhozları eline alarak bu teşkilatların sosyalistik sekinini bile deşismeye muvafak olduklarını kaydetmiştir. Stalin, aynı zamanda, kollektivize sür'atını ikinci beş yıllıkta azaltmak lâzımunda da isaret etmek kollektivize cephesindeki vaziyetin vâhmetini aşışkâr meydana koymuştur. Halbuki ikinci beş yılda sınırlı temamlı imha, kollektivize ikmal ve snıfız bir cemiyet içerisinde sosyalizm temin edilecekti.

Bir yandan mülhiz mücadele, öbür yandan da çekilmece, kaçmağa bir yol...

Gerek Sovyet gazetelerinden, gerekse Avrupa gazetelerinde müteahşislerin tekliflerinden örendiğini sudur, ki: köylerde kollektivize ve kollektiflere karşı mukavemet ve bölseviklerin, köylünün bu mukavemetine karşı şiddet, tedhiş ve tazyiki tam manasile bir harp şekline almıştır.

Bir harp ki: binlerce, on binlerce öleni, sürüleni, asılanı, kana ve ateşe veriilen yurtları, yerle yeksân olan hammanları vardır.

Tam manasile bir harp. Bir harp, ki: bir tarafta G.P.U.-su, kızıl ordu, ceza müfrezeleri, şiddet, cebir, kânci, ölümler ve sür'atlerle Sovyet hükümeti, öbür tarafta da, hüriyetini, şahsiyetini ve mülkiyetini korumak, iyadeyi can atan ve bu yolda ölen emekçi köy halkı duruyor.

Harp bütün şiddetle devam ediyor. Yıllardan beri devam eden bu harp neticesinde köylü, köylerdeki „sosyalizm kal'elerini“ zapte ederek orturmağa muvafak olmuştur. Stalin'in itirafına göre kolhozlara girmiş olan köylü bu teşkilatları sosyalizm aleyhine çevirmeğe muvafak olmuştur.

Birinci beş yılın ilk yıllarında harp, köylüyü kolhozlara doldurmak için idi, se, bu günkü harp onları o mevkiilerden çıkarmak uğrunda yapıyor. Ve bir meydan muharebesi neticesinde, köylünün „maruz kalacağı felaketlerle beraber, devletin“ de hazmetmiş muhakkaktır. Muhakkaktır, çünkü kolhozlar da, komünizmin bu köylülerdeki kal'eleri de yerle yeksân olmaktadır.

Hatta „sür'atlandırılmak“ da bununla alakadar olup yalnız „kaçmak yolu“ değildir.

Kolhozlara verilen yeni emirde yeni âza kabul memneditlerdir. Köylü yoksul ve her bir ekin vassatlarından mahrum ise, kolhoza bırakılıyor.

Kolhoza girecek köylü iki şarta amel edecek:

Evvelâ: atı, öküzü, mandası, ekin alat ve vesaiti olacak.

Saniyen: kolhoz haricinde iken, bir ceza olarak tahmil edilmiş borucunu ita etmiş olmalıdır.

Proletar olmak kafî değildir; belki tehlikelidir de. Tehlikelidir, çünkü kolhozlara dolan bu yoksullar, talepkâr vaziyetinde bulunuyor, mühtehir bir „kolhoz cephesi“ hükümetle karşı geliyor, aynı zamanda istihsal kudretine dahi malik değillerdir. Hü-

kümet onları yavaşlakt mecburiyetine düşüyor.

Halbuki Sovyet hükümetine, şimdi her şeyden çok ferdiyetçi ve burjuva ekinçiler lazımdır. Bu köylüyü tedhiş ve kânci altında çalıştırmak ve ferdiyetçi olduğu için, insafsızca istismar etmek kolay oluyor. İşte Sovyet hükümeti, kolhozları işgal eden yoksul köylünün birleşmiş cephesi karşısında bu „kolhoz yolu“ güdüyor. Kolhozların kâpalarını kayıyor. Bu yol ile içeride kalınları da tecrit vastasıle boğacağını tümi etmektedir.

Terror! Terror kolhozlara karşı, terror ferdiyetçi köylüye karşı! Sovyet hükümetinin bugün yegâne silâhi budur.

Artık komünist fırkası her kесе karşı harp ilân etmiştir, hatta köylülerdeki komünistlere karşı bile. Bu bu umumi harbin kolhozlarda cereyan eden sahneleri, gerek sebep ve netice itibarile, gerekse şekli ve seyri noktayı nazarımdan, çok şayan dikkattir.

Askeri komünizmin yaratmış umumi ahlak ve kutluk felaketinden „Nep“e girenler Sovyet hükümetinin meydana attığı şüphalar: mülkiyet ve serbest teşebbüs idi.

Bu hususta, bütün Sovyetler komünist fırkasının 14nci kongresinin kararını izah ederken, Azerbaycan komünist fırkası reisi Mirzayan demişti, ki: „

„Köylerde „Nep“ ne demektir? ... Bu her şeyden evvel köylerdeki yoksullarla orta ekinçilerin, hatta kolkoçmakların bile kollanını amaçlamak, onlara artmak ve arttırmak imkânını vermek demektir. Köy iktisadiyatı gayri iktisadi ve gayri idari bir takım müşkülata maruz kalmaktadır. Köylerdeki tecribemiz gösterdi ki: köy burjuazisi tazyika uğradığından inkısaftı edemiyor. İşbu tecribemizin hülasası şudur, ki: yoksul köylü mal toplamaktan, istihsalatın arttırmaktan korkuyor; zenginleşmekten imtina ediyor; çünkü o zaman onu Sovyet düşmanı olan kolkoçmaklar sırasına itihal ederek tazyik ve tedhit altında tutuyorlar. Orta halli köylü, dahi hükümetin kolkoçmaklara olan tazyikini gördüğü için, ziraat istihsalını arttırmaktan vaz geçiyor. Çünkü o da kolkoçmak olmaktadır korkuyor.“

Buharin o zaman bu fikri daha kısaca formüle etmiş, demişti, ki:

„Köylülere demayız, ki: zenginleşmiş, istihsalatını arttırmak, siziz tazyik edeceklerekinden korkmayın. Bu yoksulluğuna birtirmeliyiz.“

Fakat bunun için bir takım aktılar ifas lâzım idi. Kuru söz ile umumî iminat yaratılmıyordu. Sovyet hükümeti bazı tahdidatın ilâh ve mülkiyetin ihyasına karar verdi. Yani malikler yoksullardan ücretle amele işletmek hakkını da kazanmışlardır. İstedikleri kadar toprak sahibi olmak hakkını kazanan köylü, bazı verilerden de azat edilmiştir.

Bu „Nep“in neticesi, cemiyetin sekinini, simasını, karakterini temamlı deşismişti. 1921de Azerbaycan'da topraksız köylü

„Bakinski Raboçi“, 17. 5. 1925.

Bakû'da 300.000'e yakın aç

9 Şubat 1933 tarihli „Bakinski Raboçi“ gazetesinde okuduğuna göre Kânun Sami ayında Bakû'da 423.868 erzak ve ekmecek vesikası verilmiştir. Şubat ayı için verilmiş olan vesikalerin miktarı 414.498 adet tir. Gazete, „ciddi kıtlık neticesinde 9.370 vesika tasarruf edilmiş olduğunu“ kaydetmektedir.

Bakû'da umumi nüfusun 700.000 kişiden ibaret olduğunu nazara alarak olursak ikinci kıtlamda 276.132, Şubatta ise 285.502 kişiyi emmekten ve alımlum yapılmaktan mahrum edilmiş olduğu anlaşılıyor olur.

Gazete, „Türk teknikümü (orta mühendis mektebi) „Adalet“ arteli Bakû liman şirketi, Azerbaycan menzili ittifakı gibi bir çok müesseselerin cinayet denekce derede süz istimal istetdiklerini“ kaydederek bu sahalere tahkikat yapılmasını ve mahrumlardan ekmecek vesikasının alınmasını talep etmektedir.

Mart ayı için vesikalardan nasıl ve kim verilmesi hakkında bu günlerde Bakû soyveti tarafından yeni talimat nesredilecektir.

26%, az topraklı 25,5% azı üçer dönüm topraklı olanlar 27% iken, 1927de topraksızlar 15%'e, az topraklılar 20%'e indiler, üçer dönümlük miktarı ise 43,5% buldu. Mütebakisi 6 dönümden fazla topraklılardır.

Bu deşisme ticaret ve kooperatiflerde de kendisini gösterdi.

1927de kooperatiflerde azanın 42% az topraklı, 41,4% orta halli, 4,7% yoksul ve mütebakisi kolkoçmak olmuştur. Kooperatifler dahili ticaretin 16% kısmını ihale ettiler. Köylünün 84% nisbet hissesi ellere geçmiştir. Köylünün 85% nisbeti ufak emlak sahibi olmuş, bu kitle ticareti eline almış, hatta soyvetlerle komünist fırkasını işgal etmekte siyasi hâkimiyet davasına başlamıştır.

1928-29nci yıllarda Sovyet seçkilere Azerbaycan köylüsü 80,7% muvafak olmuş, soyvetlere sahip olmuş, komünistleri çıkarmıştır. Diğer taraftan komünist fırkası sıralarını dolduran „Nep“ nesli, bu fırkayı Azerbaycan şartainde komünizm yolundan çıkararak, nihayet onu Moskova'ya karşı çevirmiş ve Moskova'nın müdahalesi üzerine Azerbaycan komünist fırkası gerek ideoloji itibarile, gerekse teskilatca itilası ve inihali eylemiştir.

„Nep“ devrinin gerek komünistler için, gerekse soyvetlerdeki ve mekteplerdeki münevver nesli temamlı milliyet yolunda girmiş, Moskova'nın müdahalesine nihayet vermek gibi, bir tez bile meydana atmıştır.

Bu hal komünistler için ölüml demektir. Bunun bir az müddet daha devami komünizmin, soyvetizmin ve diktatörlüğün ilgası ile neticeleneceğini her kes takdir ediyor.

İşte, böyle bir korku karşısında „Nep“ten kollektivizeye geçilmiştir.

Bu dönüş günlerinde „Komünist“ gazetesini (Nr. 123, sene 1929) böyle bir baş makale yazıyor:

„Köyün varlı ve orta halli ekinçileri bagıryorlar, ki: evvelce bizî mülkedarlar topraklıydık, şimdi mülkedar mahvedilmişler... ler yapılmıştır.“

Dağlılar artık kendi yurtlarında rahatca nefes alamaz olmuş ve çekilmez cehennemini bir hayat içerisinde yaşamak mecburiyetinde kalmışlardır. İhtiyarlar göklere bakarak, kendilerini Şimal müstebidinden kurtara bilecek bir Kurtarıncın zuhurunu bekliyorlardı. Bazıları da halis çaresini din kardeşleri Türkiye'de görüyorlar. Fakat heyhat! Türkiye zaif ve Balkanlarda harp ediyorlardı, Özenlen Kurtarıcı kendini müridizme gösterdi.

Rusya'nın Çecen ve Dağıstan'a karşı yaptığı askeri ameliyat devrindedir, ki bu yerlerde tasavvuf mesleki — müridizm kendisini göstermekte başlıyor.

Dağlı millî hareketle müridizm arandığı münasebeti de Rus askerlerinin ta Dağıstan içlerine kadar sokulmasında aramaldır.

Müridizm nedir? Müridizm yahut tarikât, manevi kemale ermek yollarını talim eden tasavvufi bir meslekler. Arapçandan gelen bu kelimenin luğavî manası — arayan, hakikati bulmağa isteği olan demektir. Bu tasavvufî meslekin talimine göre halkîkati aklın yardımile aramak âbestedir. Hakikati arayan kimsede, keşife götüren yolun bir kaç merhalasından geçmeli ve bu yolda cezbe denilen şeyi kendine rehber edimelidir. Cezbe de ruhi terbiye vastasıle inkişaf ettirile bilir. Dikkatla bakılacak olursa, bu meslekin 14ncü asrda müslüman Şarkta taammün eden Nakşibendi prensipinin köklerini ihtiva ettiği görülür. Nakşibendilere göre ruhi terbiye ve tasfiye hakkı irsiddir ve bu hak mualim-müridden bilavasita ruhi tedrice, yani Mürşitten Müride itfikaldır.

Geçen asrın başlançısında Azerbaycan'da Nakşibendi tarikâtını talim eden Şeyh İsmail olmuştur. Semahî kazasının Kürdümir mahallinden çıkan Şeyh İsmail'in talimi Azerbaycan'dan Dağıstan'a

Petrol istihsalı

Azerbaycan petrol komitesinin reisi M. Barinof'un „Komünist“ gazetesinin 3 Şubat tarihli nüshasında, 1932 senesinde Bakû petrol ocaklarında istihsal edilen petrola dair yazdığı makaleden anlaşılırdığına göre:

1932de plan üzerine 15.800.000 ton petrol çıkarılacak iken, plana amel edilmemiş, ancak 12.200.000 ton istihsal edilmiştir. Bu plandan 3.600.000 ton azdır. Aynı zamanda 1931 senesinde istihsal edilen 13.500.000 tondan da 1.300.000 ton noksandır.

Plan mücbirine 1932de Bakû petrol tasfiye imalathanelerinde 13.200.000 ton petrol teminlenecek iken, 11.500.000 ton teminlenmiştir.

1932de 850 petrol kuyusu işsiz duruyor. Bunlardan 200-yeni kazılmış kuyular, 650-si de işide olanlardır, ki vesaitsizlikten dolayı istihsal çıkarılmıylardır. 1933 senesinde Azerbaycan'da 15.000.000 ton petrol istihsalı tasavvur olunmaktadır. Bu miktar aynı sene zarfında bütün Sovyetlerde istihsal edilecek 24.000.000 tonun 62% nisbeti demektir. 1932de Sovyetlerde istihsalı icap eden petrolun miktarı plan üzerinde 26.000.000 ton tasavvur olmuştur. Fakat yalnız Bakû 3.600.000 ton az istihsal verdiğinden sonra, her halde 20.000.000 ton bulamamıştır. 1931de Azerbaycan'da istihsal edilen 13.500.000 ton, bütün çin istihsalının 11,4% nisbetini teşkil ediyor.

Barinof'un 4. 2. 1933 tarihli „Zarya Vostoka“da çıkan muhtasal makalesinde örendiğimize göre 12 buçuk sene zarfında Bakû'da 88.000.000 ton petrol istihsal edilmiştir. Bunun 40.000.000 tonu selâz sene zarfında, birinci beş yıllıka kadar, 48.000.000 ton da birinci beş yıllık zarfında istihsal edilmiştir.

Birinci beş yılın ilk senesinde sosyalize edilmiş eski petrol ocaklarından 1.400.000 ton, yeni yerlerden ise 7.100.000 ton petrol çıkarılmıştır. 1931de istihsal edilen 13.500.000 ton petrolun ancak 1.100.000 tonu eski ocaklardan alınmıştır. Mütebakisi yeni istismar edilen sahalerde istihsal edilmiştir.

Şimdi Sovyet hükümeti serbest suretle ziraatımızı genişletirmeye müsaade etsin, yaşayışımıza karışmasını, genişlememizin ve zenginleşmemizin karşısı alınmasın. Biz hür ve ceza köylüler, etrafımızı bürünen buhranın ve dincillığın kökünü bu yol ile kesmeye muvafak oluyoruz.

Köylüler şahsi mülkiyetini, ferdî ekinçiliğini, al-verin, mahsulum serbest biriktirmesini talep ediyorlar, ki: bu da köy iktisadiyatının kapitalizm yolu üzerinde inkişaf etmesi demektir. Köy iktisadiyatının böyle kapitalizm yolu ile ilerlemesi sayesinde maldarlık iyileşir, toprağın istihsal kudreti artar, köy iktisadiyatında makineleşme ve ekin alletlerinin fennileşmesi çökelir v. s. v. s.

Fakat bütün bunlar sosyalizmin enkanı üzerinde vücut gelecek ve komünizmi öldürecek tir.

İşte, komünizmin ölmemesi ve sosyalizmin enkaz haline gelmemesi için kolhozlara geçildi. (Arkası 4nci sahifede) Mirza-Bala

Millî hareket ve milliyet mes'alesi

(Geçen sayıdan habet)

Şimalî Kafkasya

Şimalî Kafkasya'da doğan millî hareket hususî bâzi esafi taşığı ve din bayrağı altında cereyan ettiği için, bizzat ayrıca bir ehemmiyeti haizdir. Bu cihet bir te paradoksal telakki edilmemelidir. Zira, tekmlî siyasi hareketler, devrinin âlemi telakki tarzının tamasını taşıyarak siyasi-içtimai meselelerin halli için gidilen yolların ifadesinden başka bir şey olmayan su veya bu ide namına yapılmaktadır. Siyasi fırkalar yalnız maddî menafileri noktasından değil, âlemi telakki tarzları cihetinden dahi bir ayrılık gösterirler. İntihab devrinin siyasi ve içtimai hareketleri sırf dini ideler namına yapıyorlar ve muhtelif siyasi fırkalar, aynı zamanda başka-başka dini mezhepleri temsil ediyorlardı. Hatta 19nci asır bidayetine, garbi Avrupa'da felsefi rasyonalizm aleyhine dinî bir aksülamelle karşı gelindiği bile olmuştur. Ancak 19nci asır ortalarında, ki dini-metafizik görüş, pozitivizm karşısında tereddüt gerilemeye başlıyor. Bu cihet, devrin yalnız umumî âlemi telakki tarzı üzerinde değil, içtimai-siyasi meseleleri anlayış ve hall yolları üzerinde dahi mütesir oluyor. Dağlı millî hareketinin dini bir renkle ortaya çıkışı, Şarkın fikri ve medeni tekâmül hususlarında Garptan bir parça geride kalmışlığı izah edilebilir. Mamefi bunlar aynı bir tarihî kanun ve aynı bir neticeyi tevhit eden müsterek sebeplere tabi olarağtan ilerletmişlerdir.

Rus müstevli hükümetinin memleket sokulmuşunu müteakip, Kafkasya dağları

onusuz da pek mahsuldar olmayan geçitlerinde yavaş-yavaş tazyik ediyor, zengin otlakları, zeryavata yarar arazileri terdiden alınarak şu köylü-kolonistlere veriliyor. Bu suretle, ekinçiyeti itibarile devavıncılığa istigal eden dağlı halkı, kendi davalarını otamak ve köylerde zeryavata meşgul olmak imkânından mahrum bırakılmış; bir sözcük merkezî Kafkasya halkı aç bırakılmak suretile tedricî bir ölüme mahkûm edilmiştir. Üstelik âber rus rejim ve idaresi de mezalim ve tazyik yapmaktan geri durmuyordu. İşte bütün bu honsuzluklar millette eski hüriyet ve istiklale derin bir hasret uyandırdığı gibi, siyasi ve iktisadi esaret te, hüriyetine son derece düşüğü dağlı halkında Ruslara karşı derin bir nefret ve memnuniyetsizlik doğurmuştu. Dağ ahali, ilk fırsatta ceze ve menfur hükümetten bir defalık yaka-yı kurtarmak için her türlü fedakârlıkta bulunmağa her zaman hazır olmuşlar. Rus emperyalizminden halâs için bir çağ defa kanlı müsademeye girişmişle bile dememişlerdi. Kendisi ve taraftarları için elim bir akıbetle bitmiş olsa da, iyi bir misal teşkil eder. Bu işyandan sonra bir çok çeken köylüler ve ormanlar yer yüzünden silinerek bir sıra âsiler kurşuna dizilmiş ve bir okları da sayısız katillerle Sibiryaya sürülmüştü. Bir sözcük, general Yermolof'un tenkil müfrezeleri amansızca hareket etmekten geri durmamış ve şiddetli mezalim-

Universitäts- und Landesbibliothek Sachsen-Anhalt

Lenin

Geçenlerde Azerbaycan'da maraklı bir hadise olmuştu. Komünist fırkası nöbeti bulunanlardan birini görevlendirip, Temizlik yapmaktaki idi. Sıra Azeri komünistinden birine gelmişti. Usulen onu da dışarı çıkardılar ve hakkında, lehine ve aleyhinde, söylenmesini mecliste onlara teklif ettiler.

Birisi arkadaşınmın yüzde yüz komünist olduğunu isbat için onun Allah'a, peygambere, dine ve mukaddesata küfür ettiğini ileri sürdü.

Ondan isbat etmesini istediler. O ise: — Vallahi, Billahi. . . .

diye, ant içmeye başladı. Ve, bittap, dindar olduğu için fırkadan ihraç edildi.

Bakü'de artış eden „İnkılap ve Medeniyet“ mecmuasının son numarası (Nr. 8-9) okuduğum zaman yukarıki hadiseyi bir daha hatırladım.

Bu nasha, Maksim Gorki'nin 40 yıllık edebi faaliyetine tahsis edilmiştir.

Meemuda, vaktile Lenin'in Gorki'ye yazmış olduğu mektupları dahi dercedimistir. Lenin, bu mektupların birinde Maksim Gorki'ye yazıyor, ki:

„Bu gün ilk defa olarak Miha-yil yoldaşı gördüm. İler hakkında ve sizin hakkınızda konuştu. Çok kaba bir surette yanlışlığı anladım. Vallahi felsefesi Hegel hakkı idi. Hayat ziddiyetleri ileri-letmektedir. . . ve ilh. . . .“

Lenin'in çok kaba bir surette yanlışlığı olduğunu bahsetmiştim. Bu belli bir şeydir. Lenin'in kabadan da kaba bir şekilde yanlışlığı bu gün meydana gelen çok ilginç eserle de teyit olmaktadır. O, yalnız Gorki hakkında değil, hayat hakkında da çok kaba bir surette yazılmıştır. Fakat biz bu cihet üzerinde durmayacağız.

Bizi alakadar eden cihet Lenin'in andıdır.

Hayatın ziddiyetlerle ilerlediğini ve bu hususta Hegel'in hakkı olduğunu isbat için o, yeşane deli olarak, Allah'ı ileri sürüyor. — „Vallahi felsefesi Hegel hakkı idi“, diyor.

İnsanın aklına gelen ilk fikir budur, ki: — Eğer Lenin halâ sağ olsaydı, dindar diye fırkadan atıldı ve mutlaka Trotski'nin yanına Büyük Ada'ya gönderilirdi.

Kim iddea eder, ki bu böyle olmazdı? Meydana Trotski canlı bir misal olarak dururken buna nasıl inanılmaz?

Trotski de Lenin gibi bir adamdır.

Hatta o, Stalin'den daha büyük bir şahsiyet olarak tanınmıştır.

Lenin yalnız dindar bir „megecan“ ruhundan değil, aludumun dar ve şoven ruhundan da uzaklaşmamıştır.

Arkadaşları anlatıyorlar:

Rusya'da çarın devrildiğini ve inkılabın başladığını eşitlik. Avrupa'da muhacerette bulunan Lenin, arkadaşlarını toplamış vaziyeti görmüşlerdir. Lenin'in arkadaşları „Internasyonal“ okumakta başlamış, o ise onları birden durdurarak: —

— Stenda Razin!

Marksizmin netayici

Bir müddet evvel Nasyonal-Sosyalistlerin Berlin'de vuku bulan kalabalık bir toplantısında büyük bir nutuk veren Almanya kançileri A. Hitler, marksizmi siddetle tenkit ederek, bu meslekten tevlii ettili felaketlerden bahsetmiş ve özümle demistir, ki:

„Marksizm, mevkiî iktidarda kalmış olsaydı, Rusya'yı imha ettili gibi, hiç şüphesiz Almanya'yı da mahvedecekti.“

Marksizmin, muazzam bir memleketi ne elim ve perişan bir vaziyete soktuğumun görmek için Rusya'ya bakmak kâfidir. Milyonlarca insan aklıktan kaçışıyor. Marksizmden evvel dünyayı doyuran bir memleketle, milyonlarca insan aklıktan ölmüş, gene milyonlarca insan dilenci vaziyetine getirilerek bir parça ekmek için sra belce mecburiyete bırakılmıştır. Sözde bir ölün Rusya'da, hüriyet namına hiç bir şey yoktur. Yüz binlerce insan kursuna dizilmiştir. Bütün bu feci akibetler bizide bekliyordu.

Sovyet Rusya kâtiler için bir melce olmuştur. Almanya'da Nasyonal-Sosyalistleri öldürenler her orada saklanıyorlar. Fakat bu kâtiler, sözde bir ölün Rusya'da az bir müddet yaşadıkları sonra, „hür Rusya'da“ serbest bulunmaktansa, alman hapishanelerinde oturmağa daha müraacek buluyorlar.“

diye bahirmiş ve

— Volga, Volga matuşka rekala şarkısını tutturmuştu.

Lenin, doğrudan da Stenka Razin'di. Stenka Razin dahi onun gibi bizim düşmanımızdır. O, dahi Lenin gibi çetelerle, Azerbaycan'a saldıkları çalıp-çapar, yakir-yi-ka, yazma edip giderdi. Binlerle esirler götürürdü. Esir götürdüğü ala-göz-üz şark kızları şarklarını en ihtiraslı yerlerini teşkil etmekte idi.

İkisi de Azerbaycan'da kanlı hatıralar bırakmışlar. Lenin de, Razin de. . . .

Lenin, Stenka Razin'in şakavetini ebedileştirmek için Bakü'da adına bir kasaba yaptırdı.

Lenin'in halefleri de, „Stenka Razin“ kasabesini yan-yan, koca Sabuncu-Balahana nahiyesini „Lenin nahiyesine“ çevirdiler.

Stenka Razin o zaman Azerbaycanın poytahtı olan Pärtav (Berde) şehrii yıkı-yakmıştı. Simdi Berde yakınındaki Ağdam „Lenin-Abat“ tesmiye edilirdi.

Lenin her zaman ve her yerde Stenka Razin'in yolu ile yürümüştür. Lenin hayüdt Stenka Razin'in tam kendisi idi!

V. Nuh-Uglu

„İstiklâl“ in anketi Kafkasya konfederasyonu hakkında

İdareden

Kafkasya konfederasyonu idesini tervec ve onu zihinderde daha ziyade derinleştirmek üzere bir anket açtığımız biliyoruz. Ankete verilmekte olan cevaplar bu nushadan itibaren neşre başlıyoruz. Cevapların neşrinde tuttuğumuz usul metinleri mümkün kadar aynile vermektedir. Cevaplardaki fikir ve motiflerin mesuliyeti bittap imza sahiplerine aittir. Hem nesrolunan cevapların iyice anlaşılması, hem de gene cevap vermek isteyenlere bir kolaylık olmak için anketteki altı suali tekrar ediyoruz.

Sualler:

- 1 — Kafkasya milletlerinin bütünlükünü Rusya istilasından halasarmı nasil tasavvur ediyorsunuz?
- 2 — Mezkur halas için Kafkasya mikyasında bir ittihat (tasavvuru) takdirinde, bu milletler arasındaki vahdeti nasil telakkî ediyorsunuz?
- a) İstihlas devrine mahsus muvakkat bir ittihat sekindemi, b) daimi sekilde olacak federatî bir ittihatm?
- 3 — Sızce Kafkasya'da federasyonu icap ettiren müsterek ihtiyac ve amiller nedir?
- 4 — Daimi ittihat ve federatî bir rabita tarafları olduğunuz takdirde, Kafkasya için federasyonu, yoxsa konfederasyonu istiyorsunuz? Ve niçin?
- 5 — Kafkasya konfederasyonunun Sızce müsterek ne gibi miesseselerine malimd?
- 6 — Konfederasyon idesini tervec için Kafkasya muhacereti Sızce neler yapmalıdır?

Kayıt: İşbu sualler haricinde kalan hususata hakkında verilecek cevaplar dahi memnuniyete nesrolunur.

Cevaplar:

- 1 — Kafkasya milletleri Rus istilasından hiç şphe yok ki el birliğıle çalsmak ve avm siyaseti (akip emel) suretile halas olabilmelidir.
- 2 — Kafkasya'da yaşanan milletler arasında bazı uak-tesak ihtilaller olduğunun inkâr etmemek lazımdır. Bu milletleri temsil eden teşkilat ve devlet ricalı sim-dilik, „status quonun“ kabul ve muhafazasıle aralarında olan ihtilâfların halini hali tabiihin teessüsüne itirazın ve mes'eleler üzerinde ısrar etmemelidirler. Milletlerin hayatında, tarihte görüldüğü yeçhile, hâkim mevkinde bulunan kuvvetin imzihlâli halinde anarşi başlamıştır. Bolşevizmin yıkılmasından komşu devletler şu veya bu suretle istifade ederek müdahalelerine maruz kalmacağı pek muhtemeldir. Binaenaleyh Kafkasya milletleri evvelimide komşu devletleri ile şimdiden bir anlaşmak zemini hazırlamalıdır.
- 3 — Dixer taraftan da yekvücut bir cephe teşkil edilebilir ve müsterek hareketle bulunan için Rusya'dan ayrılmak ve müstakillen yaşamak isteyen milletler ile dahi teşriki mesade bulunmak lazımdır.
- 4 — Bunlarla ilgili edilmeyerek Rusya'yı cevirilen devletler ile anlaşmak ve istiklâliyetini istirdat edeceğimiz zaman Rusları taziyek suretile yardımında bulunmalarının temini icabediyor. Haricte ve dahilde bu yolda teşkilatlar vüude getirilmesi tabiidir.
- 2 — Kafkasyalıların ittihatı daimi olmalıdır. Sebebi: yeni bir devlet kurulacağı dolayısıyla genç milletlerin sarsıntılara karşı mukavim olmalarıcağın inkisarı ha-yale uğramaları beklenbilirdi. Milletimizin bolşevizm vahşetinden sonra uzun müddet bir insan hayatı yaşayama ve çalsmaya

ce Samil hareketi vazih bir milli görüş, düstürün tamgası vardır. Bizce, bu fikri mudafaa edenler haksız hareket ediyor ve âdilane hüküm vermiyorlar. Onlar yalnız devrin düstürün ve âlemi telakkî tarzını değil, Samil'in içinde büyümiş olduğu mühti dahi nazara almali ve hükümlerini buna göre veremlidirler. İtalyan ve İslavyan millî itibahına hizmet eden maruf şahsiyetler bile devirlerinin karakteristik hususiyetlerini göstermişlerdir. Mazininin demokratik milliyetçiliğinde de bir nevi mistik deizm mevcuttu ve düsturu da Dio-e-Popolo idi. Coberti liberal fa-tolizmini tervec ediyordu. İslav itibahının basçları da dini zihniyetin kurtuluşmuş deşillerdi! Hegel de alman millî mistisizminin babası deçilmi?

Bize göre müridimiz Samil Kafkasya halkının kurtuluş hareketinde büyük bir tarihi rol oynamış ve derin izler bırakmıştır.

Tabiat ve tarihte sabit şekiller yoktur. Müdi halkı da bir istisna teşkil edemezdi. Dâhilimiz, zamaniyi yaşamış ve kendinden sonraki millî harekete hizmet edememiştir. Samil Kafkasya halkları 19nci asrın sonlarında ve 20nci asrın başlançında gerek ihtimal ve gerekse siyasi hayatta realizm derci yaşayama başlıyordu. Neticede eski düstur ve romantizm aleyhine muhaleflet kendini gösteriyor. İktisadi materyalizm her yerde olduğu gibi, burada da kendini hissettiriyor, millî kurtuluş müca-delesi sekinde deşistiryorsa da ruh aynile kalmakta devam ediyor. Pek tabii olarak mücadele üslup ve tarzları da tebeddülde ıtırıyor. Memleketi cenebi tesirinden halas etmiş kendine gaye edinen muasir millî fırkalar doğuyor ve kendi komşularile müsterek bir cephe, müttihat bir sekilde çalsmaya başlıyor.

(Arkasi var)

Dr. Mir Yakup

Misir bugün bile şariatın tesirinden kurtulmuş değildir.

Samil, muhtelif dağıtık kabile reislerini kendine düşman biliyordu. Bu da gayet tabii idi. Zira bir taraftan rus hükümeti onları oksayarak himaye ettiği gibi, diğer taraftan da kabile reisleri köylü kütülcülerini istismar etmekte dıstınyoyordu. Halibuki, Samil kendi hareketini bir halk hareketi gibi telakkî ediyor, halkla beraber bulunmak ve onun için mücadele etmek istiyordu.

Samil yalnız dağıtık halkı arasında değil, Azerbaycan halkı arasında dahi büyük bir hürmet ve sempati kazanmıştır. Azerbaycanlılar için dahi Samil milli bir kahramandı. Samil Kafkasya halkları tarihinde Samil'in şöhretle kıyas edilebilecek ikinci bir şöhrat yoktur. Samil dağıtık halkın kurtuluş ve birliğı uğrunda yaptığı harplerde göstermiş olduğu yararıklar sayesinde pek halkı olarak milli bir kahraman nam ve şöhretine kazanmıştır. Evet, Samil, ciddi, sadık, iyi kalpli, samimi, temiz, vatan ve millete son derece merbut bir kahramandı. Milli harpleri büyük bir meharrete idare eden cesur Samil, millîi nazariyye mukaddes bir şahsiyetti. O, büyük nüfuzu sayvesinde müritlerin kuvvetli ve disiplinli teşkilatını eline alarak halk icresine girmiş ve onu mukaddes yola sevk etmiştir.

Samil'in en büyük ve mühim hizmetlerinden birisi, ona gelinceye kadar şekilsiz, dağınık dağıtık kabileleri birleştirerek, yekpare bir kütile halinde getirmesi ve onlara kendi kendine idarete yaracak vasıflar vermesidir.

Evet, arki 60.000lik müntazam askere ve kendi manulatarından dağ ve sahra eslihasına istinat eden bir devlet vüude gelmiştir. Bu devletin başında da Samil duruyordu. Samil ile bir düşman gibi car-pasın Ruslar bile, onun meşihatini itti-

rat etmek mecburiyete dalmışlardır. Bir misal olmak üzere general-müverrih Fadeyeli'nin bir fıkrasını buyra naklediyoruz: — „Samil, dağlıklar teyik bir içtimaî vücut haline getirmek siyasi ideali tahhakkuk ettirmişti. Kafkasya'nın hakımı kesilen Samil, Ruslarla müsavî bir düşman gibi harp ederek, mazinin galibet, somerlerini Ruslardan koparmaya muvaffak olmuş ve netice itibarile Rusya'ya on yıllarca devam eden kanlı müsademelere pahasına elden edilen ölkeyi kaptırmamak için bütün kuvvetini toplanmaya icbar etmiştir.“ Çeçenistan elimizden alınmış, rus ordusu te-pellemiş ve Kafkasya'da evvelce olduğu gibi mütezzerle değil, fırkalarla hareketle geçmek mecburiyete dalmıştı. Carip telakkî edilse de, sunu itiraf etmelidir ki, bu carıpsmalarla dağıtık namın daima Rusların levkinde olmuşlardır. Kafkasya'daki rus hâkimiyeti arki hayal olmağa başlamıştır. Stratejik mintakalar mevcut idi ve de, belki deçildi. Kafkasya'ya, etrafını çevirmekle zaptedilebilecek bir kale gibi bakılıyorlardı, onu, pyadelerinin bir hücum hareketle edilecek istiyolarlardı, nihçun tekime de öyle adlandı. . . . otuz altı sen-

„Onunmüde muktedir bir el tarafında idare edilen kuvvetli bir devlet çikti. Evet, bu devletin her vatandas-askeri bir dakika düşünmeden icabında hayatını vermeye hazır bulunuyordu.“

Yüzlerce, binlerce saldatarmızı (asker) hiç bir fayda temin etmeden boşu boşuna ölüyordu. Dağlar güttükce Rusları daha fazla sıkıştırıyor ve ric'ata mecbur ediyorlardı. Nihayet vaziyetli tetkik için gönderilen harbiye naziri Kinzya Çerņevs-ki 1842'de harbe nihayet verdi ve 1843'de de Dağıstan ve Çeçenistan'da sayısız esir-lerden başka bir tane Rus kalmadı.“

Evet kendi ordusu başında duran Samil, milletle beraber yılmadan, osanma-dan büyük bir heyecanla 30 sene harp et-

miş ve bu suretle milletinin siyasi, iktisadi itibahına çalışmıştır. Bu mücadele milli sahade olduğu gibi, içtimaî sahade dahi yeni bir bünye doğürmüştür. Bu bünye de mukavemet ve vatanı mudafaadan ibarettir. Sunu da nazardan kaçırılmamalıdır, ki Samil Kafkasya'nın Rusya ile mücadelesinde kendine, kenarda kalmış bir ada gibi her taraftan lev-yetli düşmanlarla muhat bulunmuş çiftlik sahibi-sanaat erbabı ve hayvancılıkla uğraşarlardan ibaret küçük bir cemaatin kendi harbi, milli ve iktisadi istiklâl uğrunda mücadelesinde demektir.

Bu harp, milli bir efsalı taşıdığı içindir ki, uzun müddet devam etmiştir. Bütün millî madde ve manevi kuvvetini toplayarak hayat ve meşat savayama istikrarını geri durarmıştır. Zira müstakbel neslin mukadderatı ve tarihini reviş ve daellomun ce-reyanından aşılı bulunuyordu.

Dağlıklar hiç durmadan, rahat etmeden ve sayca az olmalarına ehemmiyet vermemişlerdi. Bu mukavimiyetlere kalkanarak mücadele ediyorlardı. Sayca az, fakat ruhen çok yükkelen dağıtık halk, Carip devletlerinin bir çoğunun öndüde ittihazı rus emperatorluğı ile kendi hürriyeti ve ana yurdu uğrunda carıpsıyor. Bu mücadele, yalnız Samil Kafkasya dağlıkları için değil, komşuları için dahi iffihar edilebilecek sanlı bir tarihtir.

Mücadele edenlerin kuvveti müsavî değil; düşmanın askeri ve millî imkân çok genidi. En sonda, Samil devri dağlıkların müdâ kuvvetlerini ezerek, 1859'de vatan mabedine yüz binlerce kurban veren Samil'i teslim icbar ediyor. Dağlıklardan bir çoğut bu „zilletle“ dayanayıarak Türkiye'ye hicret ediyor ve bu suretle Samil, Kafkasya millî hareketi tarihinde derin ve silinme-zir iz bırakarak tarihini mal oluyoru.

Yalnız cenebiler değil, dağlıklar arasında da çıkan muasir mükketlerin fikrin-

Kolhozlar

II-ci sahifeden mabab

Kolhozlar, sovhozlar ve makine-tractor istasyonları. Bu sonuncu temamlı devletlenişinde olmakla, Sovyet hükümeti, sanayiye ve ticarete olduğu gibi, ziraatta da ihtisalı vasıtalarının elinde bulundurmuş olacağı, bunlarla da kıyve hükümetin sözünü eşittirmek imkânında olacaktır.

Şimdi kolhozlar "temizlemek", orada yerleşmiş olan "düşmanları" çıkarıp gökmek ve husus ekin sahibi köylülerin kolhozlara girmesine mani olmak yolu takip olunuyor. Halbuki iptidada tek aksine idi. Köylü kütlesi zorla, tehditle kolhozlara dolduruluyordu; aynı zamanda köylünün diğer bir kısmı da kanun haricinde alın edilerek, onların "bir sınıf olarak imhasına" başlanıyordu. Onların zabıt, müsadere ve yakma edilen malları, hayvanları, emlakı ötekilere verilerek "sosyalizm ziraatı" teşkil edilmekte idi. Tahrip ve kırkın başlanıyordu.

Köylüler kanlı ve inatlı mukavemet gösterirdi. Kan ve ıyrisinde çok zamanlı mane tenkil edilen bu mukavemetlerden sonra ikinci bir merhale başlamış, herkes kolhozla girmeye, orada gizenmeye sayıyordu. "Öz başına akın" başlamıştı. Bu "akın" yalnız korkudan neşat etmiyordu. Sovyet hükümeti kollektivizmin başlarında ve ilk senelerde köylünün tavukuna, köpeğine, kedisine, hatta yatığına kadar "kollektivleştirildiği" halde şimdi bu çihetten or az ricat etmiş, taktik manevra yapmış, köylünün zamlı imsan şeklinde alan mukavemetini uafi salmak maksadıyla hususi mülkîyet kollektivizm arasında orta bir yol uydurmuştu; köylü evini, ailesini, bir inegini, bir tavuğunu muhafaza ede bilecek, kollektivlen istediği zaman çıkacak ve çarkarın evvelce malik olduğu emlak ve arazisini de alacak, almazsa imkân olmazsa hükümet başka yerde onlara arazi verecekti.

Köylü istiyemeyerek kolhozlara girmişti. Onu tahrik eden saik iki idi: emlak sahibi olmak ve mevcut emlakını muhafaza etmektir.

Muhtelif sebeplerin ve her iki taraftan vuku bulan muhtelif taktik manevaların tesiri altında kolhozlardaki hukuki münasebat "iştirak halinde mülkîyet" (Propriété Commune) esaslarına muğayır olarak "müşterek mülkîyet" (Copropriété) şeklini aldı.

Kolhozlarda, iştirak halinde mülkîyet değil, müşterek mülkîyet teslisitti. Birinci halde kollektivlere dahil eşhas müstakilen ve müferiden mülkîyet ve tasarruf hakkından mahrum iken, ikinci halde kollektivler arasında şahsiyet hukukiyesi ve müstakilen tasarruf hakkı kalırdı. Kollektivler bir kütleyi hukukiyeye teşkil etmeyip, yalnız bir kütleyi iktisadiye teşkil ettiler.

Bunu, Sovyet hükümeti mecburiyet ve zaruret tesiri altında, kendisi de teşvik ediyordu. Mecburiyet ve zaruret dedğimiz şeyler de, birinci halde, yani iştirak halinde, köylüde teşebbüs, şahsi inisiyatif, faaliyeti ve yaratıcılık ruhunun öldüğü idi. Devlet karşısındaki teahhütleri kollektivler derühte ve icra ediyorlardı. Halbuki kollektiv teşkil eden fertler hukukun ve iktisadın mevcut olmadıklarının hissettikleri için, çalışıyor, binaenaleyh kollektivler de heyeti umumiyelerle, mahsul elde edemiyorlardı. Planların ikmal edilmesinde bundan neşat ediyordu. Daha iki yıl bundan evvel Sovyet hükümeti terdi teşebbüsî kollektivler içerisinde teşvik etmek için girmişti. Azalere aileleri değil, hatta azalere in heyeti umumiyesi değil, iyi çalışanları, diye "ameleyi" müferiden taktik ve makafatlandırma usulüne geçti. Fakat bu tedbir kolhozları ancak, devletin bilvasıta emrinde ve idaresinde bir fabrika makamında olan sovhoz haline getirdi. Bu tedbir ihtisalı kudretini artırmadı. Mukabilinde ise kolhozlarla hükümetin arası- nı oluduca açtı. Mücadele dışarıdan, kol- comak-komünist mücadelesi şeklinde, içe- riye geçiyor, kolhoz-komünist mücadelesi şeklini alıyor.

5. — Kafkasya konfederasyonunun müş- terek müesseseleri şunlardan ibaret ola- bılır: a) Askerî teşkilat (merkez), b) Hari- ciye işleri, c) Demir yolları, d) Posta, tel- graf ve telefon, e) Para birliği (lâtin itti- hadi sistemi), f) Gömrük işleri.

6. — Baladaki idenin tercihi için neş- riyyatla bulunmak, konferanslar vermek, Avrupa ve komşu devletlerin siyasi ricale- riyle sıkı temasa girişmek suretleri ekfârı umumiyesi lehimize olarak hazırlamak.

İstanbul, 1. 1. 1933 **Hasan Fettah**

Müşterek Kafkasya cephesinde

"Kafkasya Dağılıları"

Bu vakta kadar rusca olarak intişar eden Şimali Kafkasyalı kardeşlerimiz istiklâl ve milli kurtuluş fikrini terfiv eden "Kafkasya Dağılıları" mecmuası ikinci Ka- sun-Şubat 1933 tarihli 35—36nci nüshadan itibaren hem türkçe, hem rusca çıka- mağa başlamıştır.

Hem hacmini, hem de şeklini ve mü- deraعاتını değiştirerek tekim etmiş olan "Kafkasya Dağılıları" mecmuası baş makte- sine bu yeniliğin sebebini izah ederek, diyor ki:

— Rus dilini bizim ana dilimiz değildir. Bu dil, vatan ve hürriyetini gaybedenlere mahsus bir nefret hissiyle karşılanmış eylem düşünmüştür, hizi ezelenler dildir. Bir sözle bize temamen yabancıdır."

Muhtelif lehcelerde konuşan Şimali Kaf- kasya halkının arasında rus istipdat ve hâ- kimiyeti nasil yerleşmiş olduğunu kaydet- tikten sonra mecmua sözüne devam ederek diyor, ki:

— Lâkin unutmamalı, ki rusca bizim için muvakkat bir dildir ve hiç te hoş ol- mayan bir zaruret. Vatanımız yeniden hürriyetine kavuşup kendi mukadderatını eline alıncaya, bu dil (yani rusca) temamen ortadan kalkmalı ve yerini bize yakın, aynı zamanda benimsenmesi daha kolay bir dile bırakmalıdır. İşte bu yeni dil de hürriyet-imizin dil olacaktır."

Türkeçken yalnız dahilde değil, hircite dahi Şimali Kafkasyalıları için haiz olduğu ehemmiyeti nakli kelimelerle, mecmua demektedir, ki:

— Yalnız tarihi geçmişimiz değil, bu- günkü vaziyetimiz itibarile de sıkı bir mün- nasebatta bulunduğumuz bir çok memleket- lerde rusca temamlı mecludur. Bu mem- leketlerin başında Türkiye ve yakın geç- miş kadar onlarla bir arada bir küll teş- kil eden ve onun devleti an'anesile yaşamış bulunan memleketler gelir.

Türkiye bizi müdafaa eden ilk devlettir. Daha 1739'de rus emperyalizmi Kafkasya'da yerleşmek için ilk tecrübelerini yaparken, Türkiye hükümeti idi, ki resml bir protesto ile karşı çıkarak Rusya'yı istiklâlimizi ta- nımak mecburiyetinde bırakan bir muahede imzamasına icbar etmiş. Türkiye bu tarih- ten çok sonra dahi bir kaç defalar ede si- halde olarak varidımızda koşmuştu. Nihai- yet şunu da ilave edelim, ki çarın müste- bid hükümeti tarafından ana yurdundan tar- dedilen yüz binlerce vatancuda vatandaş- larımıza tarihi müasirperverliğini eşirgime- yen memleket te gene Türkiye olmuştur.

Yalancı Kafkazcılığın yeni gastrolu

"İstiklâl'in 19nci nüshasında "Yalancı Kafkazcılar" başlığı altında neşrettığımız fikrânın kahramanlarından "maruf" Selman Hüseyin, ahiren aldığımız mevsub maluma nazaran, Berlin taharri polisi tara- fından hürsürlük yüzünden cürmü meşhûr hal- inde yakalanarak Berlin merkezî hapis- hanesi Moabite sevkolunmuştur.

Iran tab'ından bulunan Selman Hüsey- in, Kief Yahudisi Leo Nusenbaum (namı müstearî Esat Beydir) — Aram Ter- Minasyan — "Graf" Selman Hüseyinof-İbrahim- ediledi. Kıtık ve açlık başladı. Hükümet taarruza geçti. Şiddet ve terror siyaseti- ni ihya olundu. Yüz binlerce köylü, "kara tahta"ya kaydedilerce açlıkla mahkûm edildi.

Sosyalizm kal'esini içerdiren patlak ver- mişti.

Sovyet hükümetinin şiddeti arttırkça mu- kavemet cephesi de genişledi. Şimdi gene "Nep"e takaddüm eden günlerde olduğu gibi, herkes Sovyet hükümetinin aleyhinde hatta ona karşı kıyam halindedir.

Kitim ve açlık rejimin bütün temellerini genişletmektedir.

Şiddet ve vahşet ise artmakta devam ediyor. Şubat 1933'de Moskva'da vuku bu- lan kolhozlar kongresinde Sovyet ziraat komiseri Yakovlev "kolhozları ilerletme" al- mış düşman unsurlarla mücadelede bu hatta ziyade şiddetlendirileceğini" ilan eyledi.

Bu sözler kolhozlarla Sovyet hükümeti ve komünist fırkası mücadelesinin daha kanlı bir sekil alakasını ifade eder.

Köylü kolhozlara isteyerekten girmeye- mişti. O, mevcudiyetini muhafaza için oraya girdi. Cebren, süngü gücile oraya gir- di. Fakat girdikten sonra şahsiyet ve mil- likiyetinden vaz geçmek istemedi.

Halbuki komünistler mülkîyetini temamlile kaldıracak, şahsiyeti ve ferdiyeti öldüre- ceklerdi. Onların nazarmda aile, vareset v. s. gibi hukuki müesseseler mülkîyetin neti- cesi idi. Mülkîyeti ebediyen devam ettir- mek içinçir ki fertler aileler kuruyor, çünkü

Yeniden doğan Türkiye, şimdi de müs- lüman Şarkın büyük bir fümile baktığı bir memleket olarak kalmıştır. Türk emtiye- diğimizi bize karşı gösterceğine şüphe etmi- diğimiz sempoate hürriyetimiz uğrunda atıl- dığımız mücadelede bizim için manevi bir yardım olacaktır. İşte bütün bunları düşün- lüğümüz içindir, ki milli organımızın bir kısmını türkçe olarak nesretmeye karar verdik.

Türk ekfârı umumiyesinin dava ve me- lûkremize karşı yakından bir alaka besleye- ceğine şüphemiz yoktur. İşte, böyle bir şüpheye mahal vermedikimiz içindir, ki türkçe konuşan ve bize sempoate besleyen memleketlere öz dillerile hitap etmek lüz- umunu hissediyoruz. Bu suretle, bütün Ya- kın Şark boyunca ikinci vatan diye yer- leşen yüzbinlerce irkadışlarımızı hitap et- mek imkânını dahi elde etmiş oluyoruz. Evet, bu irkadışlarımızı demek istiyoruz, ki vatan sizleri unutmamıştır. Değelerimiz kanile boyanmış vatan, zafar ve mâ- lûbiyet anlarını iyice hatırlıyor. Uzak, me- cullu diyarlarla sürülen vatancudalarımız kayalarımızda, kır ve ormanlarımızda iz bırakan göz yaşları şimdiye kadar daha ku- rumamıştır."

Mecmuanın gerek türkçe, gerekse rusca kısmı çok kıymetli yazılarda doludur. Türk- ce kısmındaki "Uzak geçmişimiz hakkında bir kaç söz" ve "Kafkasya dilleri" makale- lerinin dahi görüleceği vehile, Şimali Kafkasya'da Kumuk, Noğay, Türkmen, Bal- kar, Karacay v. s. gibi Türk kabileleri ya- şamaktadır. Oralarda müşterek lisan mev- cübini elde etmek için rusca ile türkçe mü- cadele halinde bulunuyorlar. Şimali Kafkasya'nın Dagistan kısmında türki- ruscayı mağlub etmeye muvafak olmuştur. Şimali kısmında ise Moskva her aşiret için kendi şivelerinde ayrı-ayrı alfabe, edebiyat ve matbuat yaratmakla, ruslaştırarak yolu- na koymaktadırlar.

Şimali Kafkasyalı kardeşlerimiz bu- yun teşebbüsleri, muhtelif kabileleri birleş- tirerek, parçalanmaktan korumak ve ruslas- tırmaktan uzaklaştırmak için dahi kuvvetli ve sağlam bir yol olacaktır. Bu teşebbüs, Kafkasya'da Rusun bütün nüfuzunu kökin- den mahvetmek demektir.

Mecmuanın müşterek edebi türkçe ile (İstanbul şivesinde) ve yeni Türkiye harfle- rine çıkmakta olduğu ayrıca kayde derdi bir çihettir. Bu münasebete kardeşleri- mizi tebrîk eder ve candan muvafakiyetler temenni ederiz.

Japonya ve Sovyetler

Japonya'nın Milletler Cemiyetindeki mümessili Matzuoka "Morning Post" gazete- si muhabiri ile yaptığı yeni bir mülaka- tında demiştir ki:

Japonya, Mancurya'da kendi menafîini müdafaa etmek mecburiyetindedir. Zira bu suretle Mancurya'nın Sovyet Rusya tara- fından işgalının önüne geçilmiş olacaktır. Japonya kendi menafîi uğrunda harekete geçmemiş olsaydı, hiç şüphesiz, Mancurya şimdi Sovyetlerin elinde bulunacak ve Rus- Japonya harbinde ölen 100.000 japon askeri nafîle vere maktul düşmüş olacaktı.

Sovyet Rusya'nın sanayie ehemmiyet vermesi boşuna değildir. Bunun gözettili- gaye aşıkardır. Muazzam Sovyet tayyare- leri hep Uzak Şarka gönderiliyor ve Vla- divostok'ta hümmal bir temerküz faaliyeti devam ediyor."

Azerbaycan'da

Yeni ziraat komiseri

Azerbaycan merkezî icraiye komitesi 7 Şubat tarihli içtimada ziraat komiseri Ka- simov Mirza Mehmed'in azline karar ver- miştir. Aynı içtimada Haydar Vezirof'un Azerbaycan ziraat komiserliğine tayini ta- karrür etmiştir.

Haydar Vezirof, gazetesinin yazdığına gö- re, Azerbaycan işyanlarını tenkilde marul olmuştur. Bilhassa Karabag ve Kürdistan işyanlarını tenkil ederken ad kazanmış, 1924'de vuku bulan Gürcüstan işyanını ten- kilde iştirak etmiş, kıvı bayrak mukafatı almıştır. 1924'de Azerbaycan harbiye ko- miseri, 1929'de ziraat komiseri, 1931'de Ma- verayî Kafkasya ziraat komiseri olmuştur. Yeniden Azerbaycan ziraat komiserliğine tayin edildiği zaman Maveraayî Kafkasya devlet plan idaresi reis vekili vazifesinde bulunuyordu.

Azerbaycan'da ziraat ve köylü işleri, aynı zamanda işyanları tenkil etmek demek olduğundan, Haydar Vezirof'un tayini mü- nasib görülmiştir. 1929—1931 senelerinde dahi Haydar ziraat komiseri idi. Azer- baycan da ziraat işlerinin tanzimi köylü işya- larının tenkili demektir. Şimdi de vaziyet aynıdır: ziraat işleri berbarat, çünkü köylü kıyam ve işyan halindedir. Fakat 1929— 31'de kanlı işyanları tenkil edildide de tar- lalar ekilmeye, Bakalım şimdi ne olacaktır.

A. Cavad'ın bir eseri

Bakü gazetelerinin yazdığına göre Azer- baycan şairlerinden Ahmet Cavat Bey Bal- zak'ın bir romanını türkçeye çevirmişti. Roman Bakü'da nesredilecektir.

Muhacirler arasında

Azerî talebelerin ziyafeti

İstanbul'un yüksek mekteplerinde oku- yan Azerbaycanlı talebelerin birliği Şubat ayının 19nda öğleden sonra Beyoğlu Tokat- lıyan oteli salonunda mükellef bir musi- kili-danslı çay ziyafeti tertip eylemiştir.

Büyük salonun kapısı üzerinde Türki- ye ve Azerbaycan bayrakları asılmış ve ziyafet Türkiye ve Azerbaycan milli marş- lara başlamıştır. Her iki marş ayakta dinlenmiş; ondan sonra muvafakiyetle Azer- baycan, Türkiye ve Kırm milli dansları icra edilmiştir. Azerbaycan ve Kırm mu- sikçileri milli havalar çalmış, milli kıya- fetlerde yapılan milli danslar çok alkışlan- mıştır. Bilhassa piyanoda milli Azeri hava- ları çalan ve milli şarkılar okuyan Azer- baycanlı talebeden Dilşat Hanım çok al- kışlanmıştır.

Ziyafette Azerbaycanlı, Türkistanlı ve Kırmli Türklerden başka İstanbul'un bir çok marul simaları, bazı mebuslar, darül- fütunular hazır bulunmuşlardır.

Türkistan takvimi

İstanbuldaki "Türkistan Türk gençler birliği" 1933 senesi için güzel bir takvim çıkarmıştır. Takvim Türkistan milli bay- rağı, İbni Sina ve Neval resimlerle bezemi- ş, aşkârı değeri 50 kuruştur. Takvimden hasıl olan gelir, birlik faydasına sarfola- nacaktır. Okuyucularımıza birer tane edinme- leri tavsiye ederiz.

Kırım haritası

Kırım istiklâlcıları küçük kart-postal şeklinde, Kırım'ın güzel bir haritasını yap- mış, satışı braksızlardır. Kara ve Azak denizleri tasvir eden sıyah bir fon üzere- nde Kırım gök renge boyanmış, ortasında sarı renkli Kırım arması görünecektir. Kırım'ın, bugün bulunduğu kızıl renkten kurtarıp ta, yeniden millî göz renğine boy- namasını candan temenni ederiz.

Verantwortlicher Redakteur: Ernst Gebhardt, Berlin Drack: A. Weemann, Berlin S W 11, Stresemannstraße 72 Verlag: M. E. Revul-zado